

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 19/04-39

Ústavný súd Slovenskej republiky na verejnom zasadnutí 1. júna 2004 v senáte zloženom z predsedu Lajosa Mészárosa a zo sudcov Eduarda Báránya a Štefana Ogurčáka prerokoval prijatú sťažnosť Ing. J. H., bytom B., a Ing. J. K., bytom B., zastúpených advokátkou JUDr. E. K., B., vo veci porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov zaručeného v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Krajského súdu Žilina v konaní vedenom pod sp. zn. 19 Cb 184/00 a takto

r o z h o d o l :

1. Krajský súd v Žiline v konaní vedenom pod sp. zn. 19 Cb 184/00 porušil základné právo Ing. J. H. na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov zaručené v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky.

2. Krajskému súdu v Žiline v konaní vedenom pod sp. zn. 19 Cb 184/00 p r i k a z u j e konať vo veci bez zbytočných prietáhov.

3. Ing. J. H. p r i z n á v a primerané finančné zadost'učinenie v sume 20 000 Sk (slovom dvadsaťtisíc slovenských korún), ktoré mu je Krajský súd v Žiline povinný vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Návrhu Ing. J. K. na vyslovenie porušenia práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov zaručeného v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Krajského súdu v Žiline v konaní vedenom pod sp. zn. 19 Cb 184/00 n e v y h o v u j e .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 9. októbra 2003 doručená s'ťažnosť Ing. J. H., bytom B., a Ing. J. K., bytom B. (ďalej len s'ťažovateľ č. 1 a s'ťažovateľ č. 2, resp. „s'ťažovatelia“), zastúpených advokátkou JUDr. E. K., B., vo veci porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov garantovaného v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom Krajského súdu v Žiline (ďalej aj „krajský súd“) v konaní o náhradu škody vedenom pod sp. zn. 19 Cb 184/00.

Ústavný súd uznesením č. k. I. ÚS 19/04-17 zo 4. februára 2004 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavom súde“) s'ťažnosť na ďalšie konanie.

Z prijatej s'ťažnosti vyplýva, že s'ťažovatelia 11. apríla 2000 podali na krajskom súde žalobu o náhradu škody proti VÚTCH – CHEMITEX, spol. s. r. o., Žilina (ďalej len „žalovaná“) a krajský súd od 20. septembra 2001 (keď s'ťažovateľ č. 1 na základe výzvy súdu zaplatil súdny poplatok) vo veci nekoná. S'ťažnosť na priet'ahy v konaní adresovaná krajskému súdu nevedla k náprave. Uvedený postup krajského súdu považujú s'ťažovatelia

za porušenie čl. 48 ods. 2 ústavy. Preto žiadajú vydať nález, ktorým by ústavný súd vyslovil porušenie práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy krajským súdom v predmetnom konaní, ako aj priznal primerané finančné zadosťučinenie vo výške 255 000 Sk pre každého z nich. Napokon požadujú priznanie náhrady trov konania.

V rámci prípravy ústneho pojednávania sa na základe žiadosti ústavného súdu k opodstatnenosti prijatej sťažnosti (ďalej len „sťažnosť“) písomne vyjadrili účastníci konania: Krajský súd Žilina, zastúpený jeho predsedom, vyjadrením sp. zn. Spr 985/03 z 30. marca 2004 a sťažovatelia, zastúpení svojou právnou zástupkyňou, stanoviskom zo 16. apríla 2004.

Keďže krajský súd nedal súhlas na odpustenie verejného pojednávania, ústavný súd sťažnosť prerokoval na ústnom pojednávaní konanom 1. júna 2004. Na ústnom pojednávaní sa zúčastnili právna zástupkyňa sťažovateľov JUDr. E. K., ktorá zároveň ospravedlnila neúčast' sťažovateľov na pojednávaní, a predseda Krajského súdu v Žiline JUDr. R. U.. Z vystúpení tak právnej zástupkyne sťažovateľov, ako aj predsedu krajského súdu vyplynulo, že zotrávajú na svojich pôvodných stanoviskách, ktoré vyjadrili vo svojich písomných podaniach.

Predseda krajského súdu ďalej uviedol, že uznesenie krajského súdu z 10. februára 2004, ktorým krajský súd zastavil konanie o žalobe sťažovateľa č. 2 pre nezaplatenie súdneho poplatku, už nadobudlo právoplatnosť (sťažovateľ č. 2 sa voči tomuto uzneseniu neodvolal).

II.

Z obsahu sťažnosti a k nej pripojených písomností, z vyjadrení účastníkov konania a z obsahu na vec sa vzťahujúceho súdneho spisu krajského súdu sp. zn. 19 Cb 184/00 ústavný súd zistil nasledovný priebeh a stav konania v predmetnej veci.

Sťažovatelia sa žalobou podanou 14. apríla 2000 na krajskom súde domáhali proti žalovanej náhrady škody pre každého z nich v sume po 264 960 Sk s príslušenstvom.

V čase od 19. apríla 2000 prebiehalo konanie o námietkach zaujatosti vznesených členmi obchodného senátu krajského súdu, ktoré bolo ukončené uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) č. k. N dob 701/2000-12 z 31. júla 2000 o vylúčení členov tohto senátu z pojednávania a rozhodovania vo veci sp. zn. 19 Cb 184/00. Súdny spis bol doručený späť krajskému súdu 4. septembra 2000 a uznesenie najvyššieho súdu nadobudlo právoplatnosť 29. septembra 2000.

Predseda krajského súdu 7. novembra 2000 predložil súdny spis opätovne najvyššiemu súdu so žiadosťou o prikázanie predmetnej veci inému súdu z dôvodu vhodnosti (na krajskom súde je len jeden špecializovaný senát na vybavovanie obchodných vecí a jeho členovia boli z prerokovania a rozhodovania v predmetnej veci vylúčení).

Najvyšší súd listom zo 4. decembra 2000 vrátil vec ako predčasne predloženú bez vybavenia späť krajskému súdu, lebo k žiadosti neboli pripojené stanoviská účastníkov konania.

Predseda krajského súdu 9. januára 2001 požiadal účastníkov konania o ich stanoviská k postúpeniu veci inému súdu.

Sťažovatelia vo svojom stanovisku (doručenom krajskému súdu 17. januára 2001) žiadali, aby vec bola pridelená Krajskému súdu v Bratislave.

Žalovaná vo svojom stanovisku doručenom krajskému súdu 22. januára 2001 žiadala, aby vec prerokoval miestne a vecne príslušný súd, t. j. Krajský súd Žilina.

Predseda krajského súdu opätovne 5. februára 2001 predložil návrh najvyššiemu súdu, ktorý uznesením č. k. N dob 92/01-99 z 19. februára 2001 neprikázal vec inému súdu. Spis bol doručený späť krajskému súdu 2. marca 2001.

Opatrením z 11. apríla 2001 predseda krajského súdu určil (podľa § 16 ods. 2 Občianskeho súdneho poriadku) členov senátu na prerokovanie predmetnej veci.

Krajský súd 22. mája 2001 vyzval sťažovateľov na zaplatenie súdneho poplatku za návrh.

Uznesením č. k. 19 Cb 184/00-36 z 9. júla 2001 krajský súd konanie v predmetnej veci zastavil.

Podľa záznamu z 31. júla 2001 sťažovateľ č. 1 zaplatil súdny poplatok.

Dňa 7. augusta 2001 bol krajskému súdu doručený návrh sťažovateľov na zmenu výšky požadovanej škody.

Krajský súd 22. augusta vyzval sťažovateľov na zaplatenie súdneho poplatku za rozšírený návrh.

Podľa záznamu z 11. septembra 2001 sťažovateľ č. 1 uhradil súdny poplatok.

Okresný súd Bratislava III (ďalej aj „okresný súd“) 28. augusta 2001 žiadal predložiť súdny spis sp. zn. 19 Cb 184/00 k jeho veci vedenej pod sp. zn. 22 C 47/00, v ktorej prebiehalo konanie o návrhu sťažovateľov na ochranu osobnosti proti členom obchodného senátu Krajského súdu v Žiline. Spis bol doručený okresnému súdu 8. októbra 2001.

Okresný súd vrátil krajskému súdu zapožičaný súdny spis 24. apríla 2003.

Senát určený predsedom krajského súdu 3. júna 2003 žiadal o pridelenie veci inému senátu z dôvodu zaujatosti jeho členov. V čase od 24. júna do 7. júla 2003 členovia senátu písomne odôvodnili svoje žiadosti o vylúčenie.

Dňa 17. júla 2003 bol predložený súdny spis najvyššiemu súdu, ktorý uznesením sp. zn. Ndbo 377/03 z 30. septembra 2003 nevyлúčil členov predsedom krajského súdu určeného senátu z prejednávania a rozhodovania predmetnej veci. Súdny spis bol vrátený krajskému súdu 31. októbra 2003.

Pokyn na doručenie uznesenia najvyššieho súdu účastníkom konania bol daný súdnej kancelárii 5. novembra 2003.

V čase od 18. novembra do 3. decembra 2003 bol súdny spis na ústavnom súde.

Dňa 22. decembra 2003 bol daný pokyn súdnej kancelárii, aby opätovne vyzvala sťažovateľa č. 2 na zaplatenie súdneho poplatku (výzva doručená 10. januára 2004).

Krajský súd konanie o žalobe sťažovateľa č. 2 pre nezaplatenie súdneho poplatku uznesením z 10. februára 2004 zastavil.

III.

1. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú

Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa odseku 2 citovaného článku ak porušenie práv alebo slobôd vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal.

Podľa odseku 3 citovaného článku ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

Podľa ustanovenia čl. 48 ods. 2 prvej vety ústavy každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietáhov (...).

2. V petite sťažnosti sťažovatelia žiadali, aby ústavný súd vyslovil porušenie označeného základného práva, priznal im finančné zadosťučinenie každému po 255 000 Sk, ako aj náhradu trov konania.

Požiadavku na priznanie primeraného finančného zadosťučinenia sťažovatelia odôvodnili tým, že „*pretrvávajúcou právnou neistotou spôsobenou nečinnosťou krajského súdu*“, ako aj postupom krajského súdu boli „*upreté ich základné práva ako spoločníkov v predmetnej spoločnosti a ohrozené ich vlastnícke a majetkové práva ...*“.

3. Predseda krajského súdu v už vyššie citovanom vyjadrení k predmetnej sťažnosti uviedol, že «*Je nesporné, že vo veci sa doteraz koná viac o procesných otázkach, ako bezprostredne o merite prípadu. Právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov nie je však prípustné posudzovať izolovane od ostatných práv tvoriacich právo na súdnu ochranu. Súčasťou daného ústavného práva, je aj právo na nestranného sudcu a tiež právo nebyť odňatý zákonnému sudcovi. Dotknuté práva úzko súvisia s otázkou zaujatosti sudcov a procesom rozhodovania o ich vylúčení resp. nevylúčení z prejednávania veci. Napriek tomu, že sa jedná o zásadnú otázku z hľadiska ústavnosti, nie je jej v rozhodovacej činnosti*

všeobecných súdov, vrátane Najvyššieho súdu SR venovaná náležitá pozornosť. Pritom ústavný súd už opakovanne konštatoval, že ak rozhodoval zaujatý sudca, resp. sudca vylúčený jedná sa o porušenie práva na nestranného sudcu. V zmysle zásady subsidiarity v ochrane ústavnosti uvedený nedostatok je dôvodom nutnej nápravy tak v konaní o odvolaní, ako aj dovolaní.

V rozhodovaní o otázkach zaujatosti existuje výrazná rozdielnosť, ktorú je veľmi dobre možné ilustrovať práve na „kauze H.“, keďže vo veciach menovaného opakovanne konal Najvyšší súd SR o vylúčení sudcov KS Žilina.

Napríklad pre negatívny vzťah k účastníkovi rozhodol o vylúčení sudcov obchodného senátu v 19 Cb 858/99 (II. ÚS 65/04), 19 Cb 266/99 (III. ÚS 252/03). Naopak vo veci 19 Cb 378/98 (IV. ÚS 157/03) daný dôvod neakceptoval.

Pokiaľ nie je ustálené či budú dotknutí sudcovia vylúčení z prejednávania, je veľmi problematické, konať vo veci, a to aj v tom prípade ak v danej veci zatiaľ vylúčení neboli, pričom v inej veci na základe totožných skutočností vylúčení z prejednávania boli. Takýto stav je spôsobilý navodiť minimálne situáciu, kedy sa súd nejaví ako nestranný. Navyše rozhodnutie o námietkach zaujatosti má len deklaratórny charakter, t. j. pôsobí aj spätne. Uvedené v spojitosti s odvolacím a dovolacím dôvodom je následne spôsobilé podmieniť zrušenie meritórneho rozhodnutia.

Občiansky súdny poriadok v § 15 ods. 1 ukladá sudcovi bez odkladu oznámiť skutočnosti, pre ktoré je z konania vylúčený (...).

V spojitosti s rozoberaným problémom vystupuje do popredia kritérium posúdenia existencie prieťahov, a to správanie účastníka.

(...) V „kauze H.“ je potrebné toto kritérium vnímať v širšom rozmere a nie len v spojení s plnením procesných povinností. Navyše ani tieto neboli zo strany sťažovateľa H. riadne plnené (nezaplatené súdne poplatky z návrhu, hoci povinnosť vzniká už podaním návrhu, ktoré konanie viedlo aktuálne k zastaveniu konania vo vzťahu k navrhovateľovi v II. rade, rozširovanie predmetu konania). V dôsledku správania menovaného sudcovia pôvodného senátu nadobudli k nemu negatívny vzťah. Nevyhnutné je zdôrazniť, že sa nejedná o akúsi a priori nevraživosť voči p. H., keďže niektoré veci, v ktorých vystupoval ako navrhovateľ, boli aj právoplatne ukončené.

Bolo to práve správanie menovaného, ktoré podmienilo opakovanú nutnosť riešenia otázok zaujatosti. Do správania p. H. je nutné zahrnúť aj podanie občianskoprávnej žaloby voči dr. D., dr. P. a dr. R. na ochranu osobnosti, ktorá skutočnosť rovnako opakovane viedla k nutnosti predkladania spisov Najvyššiemu súdu SR. Rovnako menovaný v danej veci rozšíril okruh účastníkov aj o Krajský súd Žilina, ako odporcu v IV. rade, o ktorej skutočnosti sme nemali vedomosť až do januára 2004, kedy nám bolo doručené rozhodnutie OS Bratislava III z 30. 1. 2002 č. k. 27 C 47/00-122. V súvislosti s dotknutým konaním bol spis 19 Cb 184/00 dlhodobejšie mimo dispozície tunajšieho súdu. Aktuálne, vzhľadom na to, že účastník je v spore s Krajským súdom Žilina sú jednotlivé veci, vrátane posudzovanej, opätovne predložené Najvyššiemu súdu SR na rozhodnutie o vylúčení.

(...) Prietahy v posudzovanom konaní sú dôsledkom uplatňovania práv p. H., vrátane samostatného konania o ochrane osobnosti, resp. neplnenie procesných povinností oboch navrhovateľov a nemajú povahu zbytočných prietahov. Spomalenie postupu v konaní je podmienené správaním účastníka (II. ÚS 41/97). Z uvedeného vyplýva, že nedošlo k porušeniu namietaných práv sťažovateľov (...)».

4. Právna zástupkyňa sťažovateľov vo svojom stanovisku k vyjadreniu krajského súdu uviedla, že sťažovatelia sa nemôžu stotožniť s tvrdením JUDr. P., „že pre prebiehajúci súdny spor, poznatky o ňom od kolegov, ktorí boli žalovaní, priateľský a kolegiálny vzťah k nim, ovplyvnili podstatne môj postup a konanie vo vzťahu k navrhovateľovi, ku ktorým som získala negatívny vzťah, ako aj ku veci samej. Dospela som k presvedčeniu, že uvedené skutočnosti mi nedovoľujú vo veci nezaujato konať ...“

Z uvedeného stanoviska ďalej vyplýva, že „...Sťažovatelia sa nemôžu stotožniť s názorom JUDr. P., že pre ovplyvnenosť s neukončeným sporom o ochranu osobnosti, v ktorom žaloba smerovala voči kolegom a priateľom a mala základ aj v sporoch, ktoré mal prerokovať senát JUDr. P., nemohla predmetné veci nezaujato a nestranne rozhodnúť.

Názor sťažovateľov podporuje aj Z. č. 385/2000 Zb. o sudcoch a prísediacich a o zmene a doplnení niektorých zákonov, ktorý vo viacerých smeroch novým spôsobom upravil postavenie sudcov. Okrem iného z ustanovenia § 2 ods. 2 vyplýva, že sudca je pri výkone svojej funkcie nezávislý a zákony a iné všeobecne záväzné právne predpisy vykladá

podľa svojho najlepšieho vedomia a svedomia, rozhoduje nestranne, spravodlivo, bez zbytočných prietáhov a len na základe skutočností zistených zákonom.

Zo sudcovskej funkcie preto vyplýva pre sudcu povinnosť, vec, v ktorej je zákonným sudcom, prejednať a rozhodnúť. Tejto povinnosti sa sudca nemôže vzdať tým, že predsedovi súdu oznámi, že sa cíti byť zaujatý, aj keď účastníkov konania nepozná a dôvod, prečo nemôže vec nezaujato prejednať a rozhodnúť vyplýva zo skutočnosti, že jeden zo žalobcov podal voči iným sudcom súdu žalobu o ochranu osobnosti, čo vzhľadom na kolegiálny a priateľský vzťah považuje za prekážku, ktorá nedovoľuje vec nezaujato prejednať a rozhodnúť.

K vyjadreniu predsedu Krajského súdu v Žiline JUDr. R. U. zo dňa 30. 3. 2004 v tejto veci, by som sa chcela vyjadriť v súvislosti so spájaním existencie prietáhov v konaní so správaním sa účastníka... v nadväznosti na podanú občiansko-právnu žalobu Ing. H. proti Dr. D., Dr. P. a Dr. R..

Podľa názoru sťažovateľov, predmetom žalobného návrhu navrhovateľov vedeného na Krajskom súde v Žiline pod spis. zn. 19 Cb 184/00 je žaloba na náhradu škody a teda so žalobou žalobcu Ing. H. o ochranu osobnosti nemá žiadnu súvislosť, bez ohľadu na skutočnosť, že o nej rozhodoval iný súd. Sťažovatelia sa domnievajú, že neobstojí argument, že v súvislosti s prebiehajúcim sporom na ochranu osobnosti na OS Bratislava III bol spis dlhodobejšie mimo dispozície Krajského súdu v Žiline. Ak by totiž Krajský súd v Žiline chcel konať vo veci 19 Cb 184/00, mohol vyzvať Okresný súd Bratislava III, aby si predmetný spis oxerovoal, nakoľko táto vec priamo nesúvisí so žalobou o ochranu osobnosti. V právnej veci 19 Cb 184/00 vedenej na Krajskom súde v Žiline nebolo od podania žaloby 11. 4. 2000 vytýčené ani jedno pojednávanie, takže hodnotiť správanie sa účastníka Ing. H. z rozprávania kolegov sa sťažovateľom javí prinajmenšom za neobjektívne.

Na základe vyššie uvedeného považujeme predmetné vyjadrenia za subjektívne zdôvodnenie, prečo sa nemohlo v danej veci konať a rozhodnúť a takýto postup súdu spôsobil, že bolo porušené právo sťažovateľov na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov.“

5. Ústavný súd vo svojej rozhodovacej činnosti vyslovil opakovane názor, podľa ktorého je účelom práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov odstránenie stavu

právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia štátneho orgánu (t. j. aj rozhodnutia všeobecných súdov). Až právoplatným rozhodnutím súdu sa vytvára právna istota.

Judikatúra ústavného súdu sa ustálila v tom, že otázka, či v konkrétnom prípade bolo alebo nebolo porušené právo na prerokovanie vecí bez zbytočných prieťahov garantované v čl. 48 ods. 2 ústavy, sa skúma vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti každého jednotlivého prípadu najmä podľa týchto troch základných kritérií: zložitosť vecí, správanie účastníka konania a postup súdu (napr. I. ÚS 3/00, I. ÚS 41/02). V súlade s judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu vecí) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľov (napr. I. ÚS 19/01, I. ÚS 54/02, II. ÚS 32/02). Podľa rovnakých kritérií ústavný súd postupoval aj v danom prípade.

Predmetom konania pred ústavným súdom je posúdenie, či postupom krajského súdu v konaní o náhradu škody vedenom pod sp. zn. 19 Cb 184/00, v ktorom sťažovatelia vystupujú ako žalobcovia, došlo k porušeniu ich práva na prerokovanie vecí bez zbytočných prieťahov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy.

5.1. Pokiaľ ide o kritérium zložitosti vecí, ústavný súd konštatuje, že doterajšia dĺžka tohto občianskoprávneho konania, ktoré trvá viac ako štyri roky, podľa názoru ústavného súdu nebola závislá od zložitosti vecí. Vyplýva to z uvedeného prehľadu doterajšieho súdneho konania (pozri II. časť tohto rozhodnutia), podľa ktorého okrem dvoch výziev krajského súdu na zaplatenie súdneho poplatku ostatné úkony, ako ani činnosť nesmerovali k meritórnemu prejednaniu a rozhodnutiu vecí.

5.2. Pri hodnotení ďalšieho kritéria, teda správania sťažovateľov v preskúmvanej veci, ústavný súd nezistil u sťažovateľa č. 1 (po zaplatení súdneho poplatku 20. septembra 2001) žiadnu závažnú okolnosť, ktorá by mala byť osobitne zohľadnená na jeho ťarchu pri posudzovaní otázky, či a z akých dôvodov došlo v tomto konaní k zbytočným prieťahom, teda doterajšia dĺžka napadnutého konania nebola vyvolaná jeho správaním. Na výzvy krajského súdu na zaplatenie súdneho poplatku za návrh, resp. za rozšírený návrh z 22. mája

2001, resp. 22. augusta 2001 reagoval sťažovateľ č. 1 zaplatením súdneho poplatku 31. júla 2001, resp. 20. septembra 2001.

5.3. Uvedený záver ústavného súdu pri hodnotení tohto kritéria, teda správanie sťažovateľa, sa však nevzťahuje na sťažovateľa č. 2. Uvedený sťažovateľ ani na jednu výzvu krajského súdu na zaplatenie súdneho poplatku nereagoval, súdny poplatok nezaplatil, v dôsledku čoho krajský súd uznesením z 10. februára 2004 konanie o jeho návrhu na náhradu škody pre nezaplatenie súdneho poplatku zastavil (predtým tak urobil uznesením z 9. júla 2001).

V tejto súvislosti už ústavný súd konštatoval, že nesplnenie poplatkovej povinnosti (popri iných povinnostiach, napr. neodstránenie nedostatkov návrhu na začatie konania) môže byť posúdené ako dôvod vzniknutých prietáhov, ktoré treba pripísať plne na vrub sťažujúceho sa navrhovateľa (pozri napr. I. ÚS 40/02).

Vzhľadom na uvedené dôvody ústavný súd návrhu sťažovateľa č. 2 na vyslovenie porušenia jeho práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov v zmysle čl. 48 ods. 2 ústavy postupom krajského súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 19 Cb 184/00 nevyhoviel a rozhodol tak, ako to je uvedené v bode č. 4 výrokovej časti tohto rozhodnutia.

5.4. Napokon sa ústavný súd zaoberal postupom krajského súdu v predmetnej veci, pričom konanie posudzoval ako celok s prihliadnutím na všetky okolnosti prípadu.

Pri posudzovaní tohto kritéria ústavný súd vychádzal z predloženej sťažnosti, z obsahu súdneho spisu týkajúceho sa predmetnej veci a zo stanovísk účastníkov konania.

Zo sťažnosti vyplýva, že pokiaľ ide o postup krajského súdu v predmetnej veci, je vytýkaný najmä jeho postup po 20. septembri 2001 (keď sťažovateľ č. 1 zaplatil súdny poplatok). Po tomto dátume „... *nebol do dnešného dňa* (t. j. do podania sťažnosti ústavnému súdu 9. októbra 2003) *v predmetnej veci vykonaný zo strany Krajského súdu v Žiline žiadny úkon, čiže v predmetnej veci Krajský súd v Žiline nekoná vyše 2 rokov*“.

Ústavný súd zistil ústavne významné dlhé obdobie nečinnosti v postupe krajského súdu, ktoré malo výrazný vplyv na doterajšiu dĺžku konania. Uvedené obdobie nečinnosti začalo 8. októbra 2001, keď bol súdny spis v predmetnej veci zaslaný Okresnému súdu Bratislava III, a trvalo viac ako osemnásť mesiacov, teda až do 24. apríla 2003, keď bol predmetný súdny spis krajskému súdu vrátený. Z uvedenej doby sa dajú akceptovať maximálne tri mesiace, ktoré možno považovať za súčinnosť krajského súdu vo vzťahu ku konaniu Okresného súdu Bratislava III o ochrane osobnosti. Pokiaľ táto doba Okresnému súdu Bratislava III nestačila a spis potreboval aj naďalej, mohol si z neho vyhotoviť fotokópie a originál vrátiť krajskému súdu, aby tento mohol v tejto veci pokračovať v súlade s čl. 48 ods. 2 ústavy. Podľa názoru ústavného súdu dobu pätnástich mesiacov preto treba považovať za zbytočný prieťah v konaní. Krajský súd nevykonával v predmetnej veci počas tohto obdobia žiaden procesný úkon, ktorý by smeroval k odstráneniu právnej neistoty sťažovateľa č. 1 (zo súdneho spisu nie je zistiteľný žiaden úkon konajúceho súdu o vrátenie spisového materiálu od Okresného súdu Bratislava III). Nečinnosť krajského súdu bez toho, aby jeho postupu bránila zákonná prekážka, je potom potrebné považovať za zbytočný prieťah v konaní v zmysle čl. 48 ods. 2 ústavy (porovnaj k tomu III. ÚS 252/03-53).

Z predmetného súdneho spisu ďalej vyplýva, že senát určený predsedom krajského súdu 3. júna 2003 žiadal o pridelenie veci inému senátu z dôvodu zaujatosti jeho členov. V čase od 24. júna do 4. júla 2003 členovia senátu písomne odôvodnili svoje žiadosti o vylúčenie a následne na to 17. júla 2003 bol súdny spis predložený najvyššiemu súdu, ktorý uznesením sp. zn. Ndbo 377/03 z 30. septembra 2003 rozhodol tak, že nevylúčil členov senátu z prejednávania a rozhodovania v predmetnej veci. Súdny spis bol vrátený krajskému súdu 31. októbra 2003. V tejto súvislosti ústavný súd konštatuje, že predmetné konanie o vylúčenie sudcov konajúceho senátu krajského súdu sa začalo z iniciatívy samotných sudcov krajského súdu, skončilo nevyhovením ich návrhu na vylúčenie. Uvedené obdobie vyše štyroch mesiacov podľa názoru ústavného súdu nemožno preto pričítať na ťarchu sťažovateľa č. 1 (ktorý toto konanie nevyvolal), a preto ho považuje za konanie so zbytočnými prieťahmi v zmysle čl. 48 ods. 2 ústavy.

Vzhľadom na to, že ani po 5. novembri 2003, keď bol daný pokyn na doručenie predmetného uznesenia najvyššieho súdu účastníkom konania, doteraz (t. j. počas ďalších šiestich mesiacov) krajský súd nekonal v merite veci, ústavný súd hodnotí aj toto obdobie ako konanie so zbytočnými prieťahmi.

Z uvedeného vyplýva, že obranu predsedu krajského súdu (pozri bod 3 tejto časti) uznal ústavný súd len v tej časti, pokiaľ hodnotil činnosť krajského súdu do zaplatenia súdneho poplatku sťažovateľom č. 1., t. j. do 20. septembra 2001. Po tomto období obranu krajského súdu ústavný súd neuznal. Ústavný súd nemá pochybnosti o tom, že sudcovia konajúceho senátu krajského súdu mali právo vyvolať konanie o svojom vylúčení. Pokiaľ však boli v tomto konaní (o vylúčení sudcov z prejednávania a rozhodovania predmetnej veci) neúspešní, nemožno toto obdobie podľa názoru ústavného súdu pričítať na ťarchu účastníka konania. Ak v tejto súvislosti predseda krajského súdu poukazuje na to, že tu existuje v rozhodovaní o otázkach zaujatosti najvyšším súdom „výrazná rozdielnosť“, ústavný súd pripomína, že posúdenie tejto námietky ústavnému súdu v tomto konaní neprislúcha. Ostatne aj sám predseda krajského súdu vo svojom vyjadrení uvádza, „... že sa nejedná o akúsi a priori nevraživosť voči p. H. (t. j. voči sťažovateľovi č. 1), keďže niektoré veci, v ktorých vystupoval ako navrhovateľ, boli aj právoplatne ukončené“.

5.5. Záverom k tomuto bodu ústavný súd konštatuje, že konanie, ktoré je predmetom posúdenia, trvá už viac ako štyri roky. Z uvedenej doby počas obdobia dvadsiatich piatich mesiacov dochádzalo k zbytočným prieťahom v konaní, a preto ústavný súd vyslovil porušenie základného práva sťažovateľa č. 1 na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov zaručeného čl. 48 ods. 2 ústavy, tak ako to je uvedené v bode 1 tohto rozhodnutia.

6. V nadväznosti na tento výrok a v záujme efektívnosti poskytnutej ochrany sťažovateľovi č. 1 ústavný súd vo výroku tohto rozhodnutia pod bodom 2 prikázal krajskému súdu podľa čl. 127 ods. 2 ústavy a § 56 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde konať vo veci bez zbytočných prieťahov.

7. Ústavný súd môže priznať tomu, koho základné právo alebo sloboda sa porušili, aj primerané finančné zadosťučinenie ako náhradu nemajetkovej ujmy vyjadrenej v peniazoch (čl. 127 ods. 2 ústavy, § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde).

7.1. Sťažovateľ č. 1 požadoval priznať primerané finančné zadosťučinenie vo výške 255 000 Sk.

7.2. Vzhľadom na okolnosti danej veci ústavný súd dospel k názoru, že len konštatovanie porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy nie je dostatočným zadosťučinením. Ústavný súd preto uznal za odôvodnené priznať sťažovateľovi č. 1 aj finančné zadosťučinenie podľa cit. ustanovenia zákona o ústavnom súde, ktoré podľa zásad spravodlivosti s prihliadnutím na všetky okolnosti zisteného porušenia práv sťažovateľa č. 1 (pozri body 5.2 a 5.4 tejto časti) považuje za primerané vo výške 20 000 Sk.

7.3. Keďže sťažnosti sťažovateľa č. 2 nebolo vyhovené, rozhodovanie o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia neprichádzalo do úvahy.

7.4. Podľa § 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

Z uvedených dôvodov ústavný súd rozhodol tak, ako to je uvedené v bode 3 vo výrokovej časti tohto rozhodnutia.

8. O náhrade trov právnej pomoci, cestovného a o náhrade za stratu času, ktoré si na ústnom pojednávaní uplatnila právna zástupkyňa sťažovateľov, rozhodne ústavný súd osobitným uznesením, a to po predložení vyúčtovania a príslušných dokladov.

9. Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok, treba pod „právoplatnosťou rozhodnutia“ uvedenou vo výroku tohto rozhodnutia rozumieť jeho doručenie účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

Vyhlásené v Košiciach 1. júna 2004